Universiteit Gent

Bachelor in de moraalwetenschappen

(academisch gerichte bachelor)

Accreditatie bestaande Opleiding NVAO Accreditatierapport en –besluit 2 november 2010

Inhoud

1	**Samenvattende conclusie**		**3**
2	**Besluit**		**4**
3	**Werkwijze en verantwoording**		**5**
	3.1	Evaluatieorgaan en visitatiecommissie	5
	3.2	Werkwijze	6
	3.3	Domeinspecifiek referentiekader	6
	3.4	Overwegingen NVAO betreffende werkwijze evaluatieorgaan en visitatiecommissie	7
4	**Opleiding**		**9**
5	**Beoordeling**		**10**
	5.1	Doelstellingen opleiding	10
	5.2	Programma	11
	5.3	Inzet personeel	15
	5.4	Voorzieningen	16
	5.5	Interne kwaliteitszorg	17
	5.6	Resultaten	19
6	**Oordelen visitatiecommissie**		**20**
7	**Oordelen NVAO**		**21**
8	**Opmerkingen en bezwaren van instelling**		**22**

1 Samenvattende conclusie

Bij brief van 14 juli 2010 heeft de Universiteit Gent (UGent) bij de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) een aanvraag tot accreditatie ingediend voor de opleiding Bachelor in de moraalwetenschappen (academisch gerichte bachelor), steunend op een visitatierapport uitgevoerd door de Vlaamse Interuniversitaire Raad. De aanvraag is ontvangen op 17 juli 2010.

Procedurele eisen
De NVAO komt tot de volgende vaststellingen:
- De visitatiecommissie heeft het visitatieprotocol gevolgd zoals vastgesteld door het evaluatieorgaan;
- Het referentiekader gehanteerd door de visitatiecommissie bevat alle onderwerpen en facetten van het Accreditatiekader bestaande opleidingen hoger onderwijs Vlaanderen van de NVAO (accreditatiekader) inclusief een domeinspecifieke vertaling. De facetten worden wel in een afwijkende volgorde behandeld;
- De visitatiecommissie heeft de beslisregels beschreven in het accreditatiekader adequaat toegepast;
- De gevolgde procedure is in overeenstemming met het toetsingskader voor de werkwijze van de VLIR en VLHORA (VLHUR) als evaluatieorgaan of de erkenningsregeling van andere evaluatieorganen.

Inhoudelijke eisen
De NVAO komt tot de volgende vaststellingen:
- Het oordeel van de visitatiecommissie over de kwaliteit van de opleiding is mede gebaseerd op een vergelijking met verwante opleidingen en zo mogelijk internationaal gehanteerde normen voor opleidingen in het relevante domein;
- In het visitatierapport vastgesteld door de visitatiecommissie is voldoende gemotiveerd waarom de opleiding al dan niet aan de criteria van het beoordelingskader (hoofdstuk 2) voldoet zodat voldoende generieke kwaliteitswaarborgen voorhanden zijn. Het visitatierapport behandelt minimaal de zes in het accreditatiekader genoemde onderwerpen, waarbij per onderwerp aan alle facetten aandacht wordt besteed. Voor ieder facet is een oordeel gegeven op de vierpuntsschaal op basis waarvan per onderwerp een oordeel volgt. De oordelen zijn onderbouwd met feiten en analyses. Het visitatierapport wordt afgesloten met een samenvattend oordeel over de opleiding;
- Het visitatierapport geeft inzicht in de kwaliteit van de visitatiecommissie. Het visitatierapport bevat informatie over de omvang en de samenstelling van de visitatiecommissie, en over haar onafhankelijkheid, deskundigheid en gezaghebbendheid.

2 Besluit

betreffende de accreditatie van de Bachelor in de moraalwetenschappen van de Universiteit Gent.

De NVAO,
Na beraadslaging,
Besluit :

Met toepassing van het decreet van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen, wordt het accreditatierapport en –besluit met positief eindoordeel voor de opleiding Bachelor in de moraalwetenschappen (academisch gerichte bachelor) van de Universiteit Gent goedgekeurd en wordt de opleiding geaccrediteerd. Het betreft een opleiding zonder afstudeerrichtingen, die te Gent wordt georganiseerd.

De in het eerste lid bedoelde accreditatie geldt vanaf de aanvang van het academiejaar 2011-2012 tot en met het einde van het academiejaar 2018-2019.

Den Haag, 2 november 2010

Voor de NVAO,

Leendert J. Klaassen
Bestuurder NVAO

3 Werkwijze en verantwoording

Bij brief van 14 juli 2010 heeft de Universiteit Gent bij de NVAO een accreditatieaanvraag ingediend voor de opleiding Bachelor in de moraalwetenschappen (academisch gerichte bachelor). De aanvraag is ontvangen op 17 juli 2010.

Ter ondersteuning van deze aanvraag heeft Universiteit Gent een rapport bijgevoegd vanwege een evaluatieorgaan: Vlaamse Interuniversitaire Raad.

De NVAO heeft deze aanvraag beoordeeld aan de hand van het Accreditatiekader bestaande opleidingen hoger onderwijs Vlaanderen (14 februari 2005), conform de Handleiding accreditatie Vlaamse Gemeenschap (8 mei 2007) en het Reglement tot bepaling van bestuursbeginselen die van toepassing zijn bij de besluitvorming inzake accreditatie en Toets Nieuwe Opleiding ten aanzien van hogeronderwijsopleidingen in de Vlaamse Gemeenschap (14 februari 2005).

3.1 Evaluatieorgaan en visitatiecommissie

Evaluatieorgaan: Vlaamse Interuniversitaire Raad

Visitatiecommissie:
- Voorzitter: **Prof. dr. Frans Jacobs**, emeritus hoogleraar Wijsgerige Ethiek, Universiteit van Amsterdam.
- Leden:
  - **Prof. dr. Marc Maesschalck,** Université Catholique de Louvain & Facultés Universitaires Saint Louis, vakdeskundige.
  - **Dr. Christien van den Anker**, School of Humanities, Languages and Social Sciences, Department of Politics, Philosophy and International Relations, University of the West of England (Bristol), vakdeskundige.
  - **Drs. Karin Scager**, senior-adviseur bij het Interfacultair Instituut voor Lerarenopleiding, Onderwijsontwikkeling en Studievaardigheden Universiteit Utrecht, nderwijsdeskundige.
  - **Mevr. Rebecca Prevoo**, studente master Humanistiek, Universiteit voor Humanistiek, Utrecht, studentlid.

- Secretaris: **Dr. Steven Van Luchene**, stafmedewerker Cel Kwaliteitszorg Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR)

De Erkenningscommissie heeft bij besluit van 30 juni 2009 bevestigd dat de samenstelling van deze visitatiecommissie voldoet aan de criteria van onafhankelijkheid die gelden voor de opleidingen van ambtshalve geregistreerde instellingen.

3.2 Werkwijze

Ter voorbereiding van de visitatie werd aan de opleidingen gevraagd een uitgebreid zelfevaluatierapport op te stellen. De visitatiecommissie ontving het zelfevaluatierapport een aantal maanden voor het eigenlijke bezoek.
De visitatiecommissie hield haar installatievergadering op 2 oktober 2009. Tijdens deze vergadering werd het referentiekader geformuleerd,het programma van het bezoek opgesteld en een eerste bespreking gehouden van het zelfevaluatierapport.
Tijdens het bezoek van 15 november tot en met 17 november 2009, heeft de commissie gesprekken gevoerd met alle geledingen. Ook werd gevraagd om documenten ter inzage te leggen. Naast gesprekken met het faculteitsbestuur, de opleidingsverantwoordelijken, de studenten, de assistenten, de docenten en de beleidsmedewerkers was er een bezoek aan de faciliteiten en een gesprek met de afgestudeerden. De gesprekken waren openhartig en verhelderend en vormden een goede aanvulling bij de lectuur van het zelfevaluatierapport.
Aan het einde van het bezoek werden, na intern beraad, de voorlopige bevindingen mondeling aan de opleidingsverantwoordelijken meegedeeld.
De visitatiecommissie heeft haar bevindingen, conclusies en aanbevelingen vastgelegd in een rapport . De visitatiecommissie heeft zowel een oordeel gegeven over de zes onderwerpen uit het accreditatiekader (volgens een binaire beoordelingsschaal voldoende/onvoldoende) als een integraal oordeel over de gehele opleiding.
De opleidingsverantwoordelijken werden in de gelegenheid gesteld om op het concept van het rapport te reageren alvorens de tekst van het rapport definitief werd vastgelegd.

3.3 Domeinspecifiek referentiekader

Bij het opstellen van het referentiekader heeft de commissie volgende bronnen geraadpleegd: het referentiekader zoals gehanteerd bij de onderwijsvisitatie Humanistiek/Moraalwetenschappen (VLIR, 2002), de referentiekaders die werden gebruikt bij de visitatie van wijsgerige faculteiten, de doelstellingen en eindtermen uit het zelfevaluatierapport , het Vlaamse structuurdecreet (2003) en het toetsingskader van de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO).
Het referentiekader werd vóór het bezoek, maar na het inleveren van de zelfevaluatie, voorgelegd aan de opleiding. Tijdens het bezoek van de visitatiecommissie werd de mogelijkheid geboden om het referentiekader te bediscussiëren.

De visitatiecommissie expliciteerde de volgende domeinspecifieke eisen:
- een basale kennis van de belangrijkste wetenschappelijke en wijsgerige theorieën, methoden en technieken die deel uit maken van de discipline, alsook van de geschiedenis ervan. Hij/zij heeft inzicht in de eigen bijdrage die wetenschappelijke en wijsgerige (en in het bijzonder ethische) theorieën leveren aan de moraalwetenschap;
- het vermogen om de resultaten van moraalwetenschappelijk relevant wetenschappelijk en wijsgerig ethisch onderzoek op hun waarde te schatten;
- het vermogen om ethische problemen en thema's te herkennen en er, op basis van de verworven kennis en vaardigheden, verstandig over te oordelen;
- het vermogen om de verworven kennis en vaardigheden toe te passen op het moraalwetenschappelijk onderzoeken van een ethisch thema of een moreel probleem;

- het vermogen om de conclusies van eigen onderzoek, met inbegrip van de kennis, motieven en overwegingen die eraan ten grondslag liggen, uiteen te zetten tegenover een publiek van vakgenoten en niet-vakgenoten;
- inzicht in de maatschappelijke consequenties van moraalwetenschappelijk onderzoek.

3.4 Overwegingen NVAO betreffende werkwijze evaluatieorgaan en visitatiecommissie

De NVAO komt tot de volgende vaststellingen:
- Het evaluatieorgaan heeft overtuigend aangetoond dat het oordeel in onafhankelijkheid tot stand is gekomen. Uit het onafhankelijkheidsbesluit van de Erkenningscommissie en de onafhankelijkheidsverklaringen van de commissieleden blijkt tevens dat de commissieleden in onafhankelijkheid tot hun oordeel zijn gekomen. De NVAO concludeert dat de visitatie en het beoordelingsproces in volstrekte onafhankelijkheid hebben plaatsgevonden;
- De commissie bestond uit 5 leden inclusief een student. Op basis van de in het rapport beschreven informatie, waar onder cv's, heeft de NVAO vastgesteld dat onderwijsdeskundigheid en deskundigheid in de didactiek, de vakdeskundigheid binnen de discipline en het afnemend veld en relevante deskundigheid op het gebied van internationale ontwikkelingen van de discipline aanwezig waren. De deskundigheid binnen de commissie omvatte voldoende de gehele breedte van de opleiding.

De visitatiecommissie was bijgevolg voldoende deskundig en gezaghebbend om de beoordeling uit te voeren.

De visitatie heeft plaatsgevonden op basis van en in overeenstemming met het visitatieprotocol, zoals voorgelegd bij erkenning of toetsing:
- Het rapport geeft voldoende aan dat het visitatieprotocol effectief werd gevolgd;
- In het rapport verklaart de commissie dat de zelfevaluatie voldoende basis bood en dus voldoende zelfkritisch was;
- Het evaluatieorgaan heeft naar het oordeel van de NVAO overtuigend gegarandeerd dat de commissie adequaat heeft gewerkt;
- De commissie heeft de beschikking gekregen over eerdere visitatierapporten en heeft getoetst of de wijze waarop opleidingen met eerdere aanbevelingen en adviezen zijn omgegaan voldoende is.

De visitatie heeft plaatsgevonden op basis van en in overeenstemming met een domeinspecifiek referentiekader dat voldoet aan de eisen gesteld in de erkenningsregeling/toetsingsregeling en het NVAO kader. Daarbij is aangesloten bij:
- eisen gesteld door (buitenlandse) vakgenoten en de beroepspraktijk aan een opleiding in het domein;
- kaders gehanteerd in eerdere visitatie;
- indien beschikbaar beroepsprofielen;
- referentiekader aangereikt door opleiding, dat voldoende situering geeft van de opleiding in nationaal en/of internationaal verband en met betrekking tot de relevante beroepspraktijk;

- wettelijke eisen voor beschermde beroepen.

Voorts komt de NVAO tot de volgende vaststellingen:
- De werkwijze van de commissie bij de beoordeling van de opleiding Bachelor in de moraalwetenschappen (academisch gerichte bachelor) van de Universiteit Gent is zorgvuldig en gedegen geweest. De gevolgde werkwijze en procedure, en de geraadpleegde informatiebronnen zijn helder en nauwkeurig geformuleerd en vermeld;
- De commissie heeft haar oordeel opgesteld en onderbouwd in overeenstemming met het visitatieprotocol en heeft de daarbij behorende beslisregels gevolgd. Voor de facetten geldt dat de analyses van de commissie duidelijk en consistent zijn, en ze leiden tot heldere conclusies. Op onderwerpniveau zijn de oordelen over de facetten op een juiste en zorgvuldige wijze afgewogen en neergelegd in heldere conclusies;
- De commissie heeft hiertoe op een zorgvuldige wijze een domeinspecifiek referentiekader vastgesteld;
- Het kwaliteitsoordeel bij de toetsing is - voor zover relevant - mede gebaseerd op een vergelijking met verwante andere opleidingen en internationaal geaccepteerde criteria voor opleidingen in het desbetreffende domein;
- De commissie heeft in haar advies een aantal kritische kanttekeningen opgenomen. De NVAO onderschrijft deze en brengt deze onder de aandacht van de opleiding.
- De visitatiecommissie heeft in het kader van het verbeterperspectief aanbevelingen in het visitatierapport geformuleerd.

De NVAO is in het licht van het vorenstaande tot de slotsom gekomen dat de beoordeling van de voorliggende opleiding zorgvuldig en gedegen tot stand is gekomen, en dat het eindoordeel van de commissie deugdelijk is gemotiveerd.

4 Opleiding

Beschrijving van de opleiding

– instelling:	Universiteit Gent
– aard instelling:	ambtshalve geregistreerd
– vestiging:	Gent
– graad en de kwalificatie:	Bachelor in de moraalwetenschappen
– niveau en oriëntatie:	academisch gerichte bachelor
– studieomvang[1]:	180 studiepunten
– afstudeerrichtingen[2]:	geen
– onderwijstaal:	Nederlands
– overige opleidingsvarianten[3]:	geen
– studiegebied :	Wijsbegeerte en moraalwetenschappen
– titel die houders van de graad van deze opleiding kunnen voeren:	bachelor
– aard van de aanvraag:	accreditatie

1 Situatie ten tijde van de visitatie

2 Situatie ten tijde van de visitatie

3 het studietraject voor werkstudenten; de onderscheiden programma's binnen de opleiding; indien deze leiden tot onderscheiden vormen van diplomering, te weten diplomering door één instelling, bidiplomering of gezamenlijke diplomering; de onderscheiden programma's binnen de opleiding, indien deze georganiseerd worden door onderscheiden instellingsbesturen.

5 Beoordeling

De NVAO steunt haar besluitvorming op volgende elementen:
- Het accreditatierapport bevat een beoordeling per onderwerp en per facet[4];
- De NVAO hanteert bij de beoordeling van de onderwerpen de scores 'voldoende' en 'onvoldoende'[5];
- Een accreditatiebesluit is positief indien alle samenvattende oordelen over de onderwerpen voldoende zijn. Het eindoordeel spreekt zich niet uit over gradaties in kwaliteit. Dit gebeurt door de visitatiecommissie die in haar rapport een score geeft per facet;
- De NVAO kan per facet volstaan met een verwijzing naar de bevindingen en de overwegingen van het bijhorende visitatierapport, m.a.w. ze kunnen door de NVAO worden overgenomen. Per facet wordt aangegeven of de NVAO de bevindingen en overwegingen van de visitatiecommissie bijtreedt. Indien dat niet het geval is draagt de NVAO een eigenstandige motivering aan[6].

5.1 Doelstellingen opleiding

Facet 1.1. Niveau en oriëntatie opleiding
De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 1.1 in het visitatierapport.
De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 1.2. Domeinspecifieke eisen
De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 1.2 in het visitatierapport.
De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Samenvattend oordeel, weging van de facetten en motivering van het samenvattend oordeel over onderwerp 1: doelstellingen opleidingen:
De commissie is van mening dat de algemene doelstellingen en het daarvan afgeleide leerresultatenkader voldoen aan de algemene eisen geformuleerd in de Dublin-descriptoren, het Europees kwalificatiekader voor levenslang leren en de globale competenties van het Structuurdecreet. Tijdens de gesprekken kon de commissie vaststellen dat wat in het zelfevaluatierapport staat, ook in de feiten gedragen wordt door de betrokkenen. Omdat het leerresultatenkader een vrij recent document is, is dit nog niet door alle betrokkenen voldoende gekend of ten volle eigen gemaakt. De commissie is evenwel

---

[4] Art.7 en 8 van het reglement ' tot bepaling van de bestuursbeginselen die van toepassing zijn bij de besluitvorming inzake accreditatie en toets nieuwe opleiding ten aanzien van opleidingen in de Vlaamse gemeenschap', hierna 'reglement Bestuursbeginselen'
[5] Accreditatiekader en art. 58&1, eerste lid van het decreet van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen.
[6] Art.12 van het reglement Bestuursbeginselen

tevreden dat er via dit nieuwe kader verholpen is aan de kritiek van de vorige visitatiecommissie. Het kader is een scherp geformuleerd, gedetailleerd,en doordacht document dat kan fungeren als instrument bij de verdere vormgeving van de opleiding. Uit het leerresultatenkader blijkt volgens de commissie dat de bacheloropleiding een duidelijke funderingsfunctie heeft.
De nodige aandacht gaat daarbij naar het beheersen van algemene competenties; van algemeen wetenschappelijke competenties en van wetenschappelijke disciplinaire basiskennis

In het leerresultatenkader tekent zich volgens de commissie een onderscheidend uniek profiel af. De opleiding combineert een kritisch wijsgerige analyse van morele fenomenen met een expliciet empirische insteek en dit tegen de achtergrond van een multi- en interdisciplinaire houding. De commissie meent dat de doelstellingen van de opleiding in ruime mate tegemoetkomen aan de eisen die de commissie in haar referentiekader formuleerde. De commissie stelde verder vast dat er in het zelfevaluatierapport een bescheiden internationale benchmarkoefening is opgenomen. De commissie begrijpt dat een doorgedreven en gedetailleerde internationale benchmarking lastig is. Niettemin zouden de opleiding baat hebben bij een sterkere reflectie inzake positionering in het internationale onderwijsveld. Een soortgelijke opmerking kan worden gemaakt voor de relatie van het opleidingsprofiel met het werkveld. Het specificeren van de meerwaarde van de opleiding in het professionele veld kan volgens de commissie tevens een begin betekenen van het wegwerken van de klassieke 'underdogpositie' ten overstaan van de filosofie.

Overwegingen NVAO:
De NVAO sluit zich aan bij de motivering van de visitatiecommissie voor de score voldoende voor het onderwerp Doelstellingen opleiding.

Conclusie NVAO:
De NVAO beoordeelt het onderwerp Doelstellingen opleiding als **voldoende**

5.2 Programma

Facet 2.1. Eisen professionele / academische gerichtheid
De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.2 in het visitatierapport.
De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 2.2. Relatie tussen doelstelling en programma
De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.1 in het visitatierapport.
De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 2.3. Samenhang programma

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.3 in het visitatierapport.
De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 2.4. Studielast
De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.5 *Studietijd* in het visitatierapport.
De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 2.5. Toelatingsvoorwaarden
De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.9 in het visitatierapport.
De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 2.6. Studieomvang
De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.4 in het visitatierapport.
De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 2.7 Afstemming tussen vormgeving en inhoud
De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.6 in het visitatierapport.
De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 2.8 Beoordeling en toetsing
De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.7 in het visitatierapport.
De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Samenvattend oordeel, weging van de facetten en motivering van het samenvattend oordeel over onderwerp 2: programma:
De commissie beoordeelt de aandacht voor de vakspecifieke kennisontwikkeling en het bijbrengen van onderzoeksattituden en onderzoeksvaardigheden als uitstekend. Het bestuderen van het studiemateriaal leerde de commissie dat het programma van een hoog niveau is. Deze positieve bevindingen werden bevestigd in de gesprekken met de studenten en de afgestudeerden die zich erg tevreden toonden over de inhoudelijke kwaliteit van het programma. Het programma sluit volgens de commissie ook goed aan bij recente ontwikkelingen in het wetenschapsgebied. Het cursusmateriaal blijkt goed ingebed in internationale literatuur. Het eigen onderzoek van de docenten, dat excellent kan worden genoemd, wordt aantoonbaar naar het onderwijs teruggekoppeld. In deze opleiding wordt een stevig wijsgerig fundament gelegd dat wordt aangevuld met gedragswetenschappelijke onderzoeksmethoden en een ruime keur aan menswetenschappelijke achtergronden. De moraalwetenschappelijke eigenheid van de opleiding krijgt duidelijk vorm vanaf de tweede

bachelor. Ruimte voor verbetering ligt er nog op het vlak van het meegeven van communicatieve vaardigheden. De commissie meent dat het verder uittekenen en implementeren van een gemeenschappelijke gedragen didactische visie hiervoor is aangewezen.

Het zelfevaluatierapport bevat een overzichtelijke kruistabel waarin het leerresultatenkader met zijn competenties en de afzonderlijke opleidingsonderdelen tegen elkaar worden afgezet. De commissie bestudeerde deze tabel en legde ze naast de individuele fiches van de opleidingsonderdelen en naast de cursussen. Haar conclusie is dat de vertaalslag van doelstellingen naar programma over het algemeen adequaat maar niet overal even consequent is uitgevoerd. Positief vindt de commissie dat de wetenschappelijke en academische componenten duidelijk zijn terug te vinden. Zij meent dat de kwalitatief hoogstaande inhoud van het programma de studenten voldoende mogelijkheden biedt om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.
De commissie gaf drie suggesties ter verbetering namelijk: versterken van de interactiviteit, de werkveldgerichtheid en de interdisciplinariteit

De commissie meent dat het programma een inhoudelijk coherent parcours volgt van algemeen naar meer gespecialiseerd en dat er met de opbouw in thematische blokken en modules een overzichtelijke en heldere structuur is ontstaan. Er is volgens de commissie ook voldoende georganiseerde flexibiliteit. Studenten en alumni toonden zich tijdens de gesprekken over het algemeen tevreden over de programmaopbouw. De commissie en de studenten waarderen de breedte van de opleiding en de inhoudelijke kwaliteit van de vakken, maar de nagestreefde multi- en interdisciplinariteit heeft nog niet het niveau van een daadwerkelijke en doorgedreven integratie. Deze problematiek wordt erkend maar men schrijft hem vooral toe aan de externe afhankelijkheid inzake de hulpwetenschappen. De commissie begrijpt dit maar spoort aan om toch verbetermaatregelen te treffen. De implementatie van het plan om modulecoördinatoren aan te stellen lijkt een goed begin. Daarnaast zou er ook werk kunnen gemaakt worden van een meer uitgesproken coördinatie van de bacheloropleiding als geheel. Volgens de commissie is de inhoudelijke samenhang te weinig gezamenlijk onderzocht, geanalyseerd en besproken in de opleidingscommissie. Dit is volgens de commissie nochtans het aangewezen gremium voor structureel overleg en curriculumontwikkeling.

De semestriële studietijdmetingen zijn over het algemeen positief inzake studielast. Via gesprekken vernam de commissie wel dat er een beter evenwicht moest worden gezocht tussen de drie jaren. De commissie heeft de indruk dat het programma als geheel niet onhaalbaar is, maar in sommige fasen inderdaad erg vol aandoet. Ze raadt de opleiding aan dit punt verder te onderzoeken en na te gaan hoe er kan geremedieerd worden.

Als toelating gelden de wettelijke toelatingsvoorwaarden. De instroom is relatief constant (24 tot 35 starters). De studenten ervaren de aansluiting bij hun vooropleiding als adequaat. Het lijkt wel even te duren vooraleer men zich een goed beeld kan vormen van het specifiek profiel van de opleiding. Wat dit betreft zou de opleiding er goed aan doen om de studiebegeleiding proactiever te maken. Er zijn tal van initiatieven en men kan ook bij de

individuele docenten terecht. Maar er zijn slechts weinig studenten die effectief van de mogelijkheden gebruik maken. De opleiding heeft recent een 'bruggenhoofd' aangesteld die de overgang moet faciliteren. Dit is volgens de commissie alvast een goed initiatief. Er zijn EVC en EVK procedures voorzien.

Het programma telt 180 studiepunten en voldoet daarmee aan de decretaal vastgelegde eisen inzake studieomvang.

Het hoorcollege is de meest gebruikte didactische werkvorm. De opleiding beseft dat dit niet de ideale situatie is. Studenten en alumni zijn op zich niet ontevreden over de didactische kwaliteiten van de docenten maar constateren een manco aan interactiviteit. Onderling overleg of het uitwisselen van ervaringen tussen lesgevers hieromtrent, vond nauwelijks plaats. De opleidingsverantwoordelijken stellen dat zij afkerig staan tegenover het opleggen van een pedagogisch dictum. De commissie raadt aan om de bestaande individuele impliciete visies en praktijken te bespreken om zo te komen tot een gestructureerde en gezamenlijk gedragen aanpak van de didactische vormgeving . De commissie meent dat dit zeer wel haalbaar is zonder een eenduidig en uniform pedagogisch dictum te dicteren op een 'top down' wijze. De commissie spreekt haar vertrouwen uit in het welslagen van deze exercitie. Sedert de vorige visitatie is er een duidelijke groei in de vernieuwingsinitiatieven. De commissie stelde vast dat de kwaliteit van de onderwijsmiddelen over het algemeen erg hoog is.

De organisatie van toetsen en examens wordt geregeld door het Onderwijs-en Examenreglement van de UGent. Voor zover de commissie kon nagaan zijn er geen problemen met de formele aspecten van het toetsgebeuren. In het begin van de opleiding wordt redelijk veel gebruik gemaakt van meerkeuzevragen en schriftelijke examens. Verder in het traject nemen mondelinge examens de overhand. De commissie stelde vast dat de vragen op niveau zijn en over het algemeen goed aansluiten bij de hoge ambities van de opleiding. Wat wel opviel is dat het peilen naar kennis en inzicht centraal staat terwijl de beoogde attitudes en vaardigheden veel minder expliciet worden getoetst. Van een gecoördineerd en opleidingsbreed toetsbeleid, waarin toetsvormen expliciet gekoppeld worden aan de beoogde leerresultaten, is er vooralsnog geen sprake. De commissie beveelt de opleiding aan om hieraan te werken. Ook de feedback verdient volgens de commissie verdere versterking.

Overwegingen NVAO:
De NVAO sluit zich aan bij de motivering van de visitatiecommissie voor de score voldoende voor het onderwerp Programma.

Conclusie NVAO:
De NVAO beoordeelt het onderwerp Programma als **voldoende**

5.3 Inzet personeel

Facet 3.1. Eisen professionele/academische gerichtheid
De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 3.2 in het visitatierapport.
De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 3.2. Kwantiteit personeel
De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 3.3 in het visitatierapport.
De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 3.3. Kwaliteit personeel
De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 3.1 in het visitatierapport.
De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Samenvattend oordeel, weging van de facetten en motivering van het samenvattend oordeel over onderwerp 3: inzet personeel:
Er is een indrukwekkende waaier aan expertise opgebouwd die het profiel van de opleiding ondersteunt. Voor het realiseren van de beoogde multidisciplinariteit zijn er uit andere vakgroepen en faculteiten uitstekende krachten aangetrokken. Uit het lesmateriaal en de cursussen blijkt dat er een continue koppeling wordt gemaakt tussen internationaal hoogstaand (eigen) onderzoek en het onderwijs. De onderwijsinbreng vanuit het beroepenveld is minder sterk uitgebouwd. De commissie meent dat de opleiding meer inspanningen moeten doen om het brede professionele veld beter bij de studenten bekend te maken. Een mogelijke oplossing is het inzetten van de alumni die komen getuigen over hun professionele ervaringen.

De commissie meent dat de omvang van het huidige personeelskader het programma op een adequate manier ondersteunt. Vanuit het docentenkorps kwamen er wel signalen dat de doceerlast (mede door het serviceonderwijs naar andere opleidingen toe) erg hoog is. De commissie raadt de Faculteit aan om dit in ieder geval verder te onderzoeken en indien nodig maatregelen te nemen. Aan de diversificatie inzake gender- en etniciteit binnen de vaste staf kan, volgens de commissie, best verder gewerkt worden.

De commissie is tevreden over de vakinhoudelijke deskundigheid van de staf. Het prima onderzoeksprofiel van de docentengroep is hier niet vreemd aan. Sedert de vorige visitatie is er individuele bereidheid getoond om het onderwijs zo aantrekkelijk mogelijk vorm te geven. Verschillende docenten hebben professionaliseringscursussen gevolgd en er is een groeiende onderwijscultuur. Studenten en alumni zijn lovend over de betrokkenheid van de docenten, over hun passie om hun kennis en expertise over te dragen en hun bereidheid om de studie-ervaring optimaal te laten verlopen. De commissie ontmoette een gedreven

groep van jonge krachten die van de oudere generatie het stuur in handen heeft gekregen en met enthousiasme verder aan de opleiding wil sleutelen.

Overwegingen NVAO:
De NVAO sluit zich aan bij de motivering van de visitatiecommissie voor de score voldoende voor het onderwerp Inzet personeel.

Conclusie NVAO:
De NVAO beoordeelt het onderwerp Inzet personeel als **voldoende**

5.4 Voorzieningen

Facet 4.1. Materiële voorzieningen
De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 4.1 in het visitatierapport.
De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 4.2. Studiebegeleiding
De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 4.2 in het visitatierapport.
De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Samenvattend oordeel, weging van de facetten en motivering van het samenvattend oordeel over onderwerp 4: voorzieningen:
De commissie stelde vast dat de opleiding naar behoren is gehuisvest in wat verouderde gebouwen die evenwel zijn uitgerust met de nodige audiovisuele infrastructuur. Over de grote aula's waren er nogal wat klachten, zeker voor de eerste jaren als de groepen erg groot zijn. De computerfaciliteiten lijken adequaat te zijn. De vakgroepbibliotheek beschikt over een collectie boeken en elektronische bronnen, die voldoende afgestemd is op de noden van de studenten uit de opleiding.

De commissie meent dat het studiebegeleidingaanbod adequaat is, maar dat er op het vlak van de effectiviteit nog ruimte is voor verbetering. Er wordt door de studenten van de opleiding slechts zelden van het aanbod gebruik gemaakt. Wellicht doet men er goed aan om via een behoeftenonderzoek na te gaan of er geen kloof is tussen vraag en aanbod.

Overwegingen NVAO:
De NVAO sluit zich aan bij de motivering van de visitatiecommissie voor de score voldoende voor het onderwerp Voorzieningen.

Conclusie NVAO:
De NVAO beoordeelt het onderwerp Voorzieningen als **voldoende**

5.5 Interne kwaliteitszorg

Facet 5.1. Evaluatie resultaten
De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 5.1 in het visitatierapport.
De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 5.2. Maatregelen tot verbetering
De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 5.2 in het visitatierapport.
De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 5.3. Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld
De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 5.3 in het visitatierapport.
De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Samenvattend oordeel, weging van de facetten en motivering van het samenvattend oordeel over onderwerp 5: interne kwaliteitszorg:
De commissie meent dat de formele procedures en bijhorende instrumenten een goede garantie bieden op gedegen monitoring en evaluatie van de opleiding. Ter voorbereiding van de visitatie heeft de opleiding enkele aanvullende evaluatie-initiatieven genomen en de programmahervormingen vormden ook telkens aanleiding voor inhoudelijk overleg met alle betrokkenen. Daarnaast is er een adequaat werkend informeel circuit waarin problemen worden aangekaart en besproken. Wat de commissie wel mist is een structureel georganiseerd gezamenlijk overleg dat zich focust op een regelmatige inhoudelijke evaluatie van de opleiding. De rol van de opleidingscommissie werd naar aanleiding van de vorige visitatie versterkt maar blijft nog teveel een technische commissie. De commissie beveelt het organiseren van een structureel, globaal inhoudelijke reflectie aan. Waar de huidige evaluatie-instrumenten vooral op kwaliteitsgarantie zijn gericht zou het structurele overleg zich meer op permanente verbetering kunnen richten. Het creëren en verder ontwikkelen van een gedragen gemeenschappelijke visie zal de opleiding ook in staat stellen de sturing krachtdadiger in handen te nemen.

Er zijn tal van maatregelen genomen om gesignaleerde klachten en knelpunten weg te werken. Er is ook werk gemaakt van de aandachtspunten geformuleerd tijdens vorige visitaties. De commissie stelt dat er wel meer gewerkt moet worden aan het ontwikkelen van een cultuur van gezamenlijke planning, collectieve actie en opvolging . De commissie meent dat de opleiding verbeterpunten goed in kaart brengt, maar stelde vast dat deze punten niet altijd even consequent in concrete acties worden vertaald. De opleiding dient meer actief te sturen vanuit een gemeenschappelijk gedragen visie. Het samen opstellen en regelmatig reviseren van een globaal onderwijsplan waarin streefdoelen worden geëxpliciteerd, een tijdspad wordt uitgezet en verantwoordelijkheden voor opvolging worden toegekend kan daartoe een handig instrument zijn.

De betrokkenheid van medewerkers en studenten wordt formeel gegarandeerd in de werking van de onderwijscommissie. Daarnaast is er een goed werkend informeel circuit. Studenten kunnen hun feedback ook kwijt in de onderwijsevaluaties en werden naar aanleiding van deze visitatie ook extra bevraagd in focusgroepen.
Een sterk punt vindt de commissie dat studenten zetelen in de ZAP-evaluatiecommissie. De betrokkenheid van alumni en het beroepenveld bij de onderwijsevaluatie en curriculumvernieuwingen is niet formeel geregeld. Wel namen de opleidingen in het kader van het zelfevaluatierapport het initiatief om een alumni-enquête te organiseren. De commissie meent dat dit initiatief gesystematiseerd zou moeten worden.

Overwegingen NVAO:
De NVAO sluit zich aan bij de motivering van de visitatiecommissie voor de score voldoende voor het onderwerp Interne kwaliteitszorg.

Conclusie NVAO:
De NVAO beoordeelt het onderwerp Interne kwaliteitszorg als **voldoende**

5.6 Resultaten

Facet 6.1. Gerealiseerd niveau
De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 6.1 in het visitatierapport.
De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 6.2. Onderwijsrendement
De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 6.2 in het visitatierapport.
De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Samenvattend oordeel, weging van de facetten en motivering van het samenvattend oordeel over onderwerp 6: resultaten:
De commissie heeft veel waardering voor de manier waarop de opleiding erin slaagt zijn ambitie te realiseren. Het leerresultatenkader legt de lat qua kennisontwikkeling en brede multidisciplinaire vorming hoog. Met name de methodologische component, de brede vorming en de stevige domeinspecifieke kennisbasis worden door de alumni sterk gewaardeerd. Gezien er geen afsluitende bachelorproef is en er geen gegevens voorhanden over uitstroom na de bacheloropleiding, is de gerealiseerde kwaliteit van de output van de bacheloropleiding als zodanig lastig na te gaan. Gezien de vlotheid waarmee de meeste studenten naar de master doorstromen en de inhoudelijke kwaliteit van het hele cursussenpakket en de examens meent de commissie dat haar erg positieve oordeel in dezen is gerechtvaardigd.

Uit de aangeleverde cijfers blijkt dat het slaagpercentage in het eerste bachelorjaar eerder laag en wisselend is. De cijfers zetten een trend door die al voor de BaMa-hervormingen en de flexibilisering kon worden vastgesteld: het eerste jaar werkt duidelijk als een selectiejaar. De vervolgcijfers geven hogere rendementen aan. Wat de studieduur betreft blijkt uit de cijfers dat een behoorlijk percentage studenten het bachelordiploma in 3 jaar behaalt, namelijk 81,3%. De commissie meent, met de opleiding, dat in de slaagcijfers en doorstroomanalyse geen bijzondere reden tot ongerustheid te zien is. Wel wordt aangeraden om de evoluties in de toekomst goed op te volgen en op regelmatige momenten exit-analyses uit te voeren.

Overwegingen NVAO:
De NVAO sluit zich aan bij de motivering van de visitatiecommissie voor de score voldoende voor het onderwerp Resultaten.

Conclusie NVAO:
De NVAO beoordeelt het onderwerp Resultaten als **voldoende**

6 Oordelen visitatiecommissie

De onderstaande tabel geeft per onderwerp en per facet het oordeel van de visitatiecommissie uit hoofdstuk 5 weer.

Onderwerp	oordeel	Facet	oordeel
1 Doelstellingen	V	1.1 niveau en oriëntatie	G
		1.2 domeinspecifiek referentiekader	G
2 Programma	V	2.1 eisen gerichtheid	G
		2.2 relatie doelstellingen - programma	V
		2.3 samenhang programma	V
		2.4 studielast	V
		2.5 toelatingsvoorwaarden	V
		2.6 studieomvang	OK
		2.7 afstemming tussen vormgeving en inhoud	V
		2.8 beoordeling en toetsing	V
3 Inzet personeel	V	3.1 eisen gerichtheid	E
		3.2 kwantiteit	V
		3.3 kwaliteit	G
4 Voorzieningen	V	4.1 materiële voorzieningen	V
		4.2 studiebegeleiding	V
5 Interne kwaliteitszorg	V	5.1 evaluatie resultaten	V
		5.2 maatregelen tot verbetering	V
		5.3 betrokkenheid	V
6 Resultaten	V	6.1 gerealiseerd niveau	G
		6.2 onderwijsrendement	V

Eindoordeel van de visitatiecommissie: positief
O: onvoldoende; V: voldoende; G: goed; E: excellent

7 Oordelen NVAO

De onderstaande tabel geeft per onderwerp het oordeel van de NVAO weer.

Onderwerp	oordeel
1 Doelstellingen	V
2 Programma	V
3 Inzet personeel	V
4 Voorzieningen	V
5 Interne kwaliteitszorg	V
6 Resultaten	V

Eindoordeel van de NVAO: positief
O: onvoldoende; V: voldoende

8 Opmerkingen en bezwaren van instelling

Conform de bepalingen vermeld in de handleiding accreditatie kan een instelling opmerkingen en bezwaren formuleren op het ontwerp van accreditatierapport.

De instelling heeft geen opmerkingen en/of bezwaren geformuleerd op het ontwerp van accreditatierapport.

Het accreditatierapport is tot stand gekomen op basis van een externe beoordeling van de opleiding Bachelor in de moraalwetenschappen (academisch gerichte bachelor) van Universiteit Gent uitgevoerd door Vlaamse Interuniversitaire Raad.

Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO)
Parkstraat 28
Postbus 85498 | 2508 CD DEN HAAG
T 31 70 312 23 00
F 31 70 312 23 01
E info@nvao.net
W www.nvao.net

Aanvraagnummer #4471

De accreditatie geldt vanaf de aanvang van het academiejaar 2011 -2012 tot het einde van academiejaar 2018-2019.